De drie godinnen in Limburg?

3 mama's als in de Ma's?

Stel je drie vrouwen voor die bij elkaar zitten. Altijd drie. Nooit één, nooit twee, nooit vier.

In elk oud verhaal in Europa kom je ze tegen. Ze hebben een andere naam, andere kleren, maar ze doen steeds hetzelfde.

Dit is hun verhaal, hier bij ons.

1. De drie moeders van Limburg

Hier in de streek rond Weert, Roermond, Heerlen, en net over de grens bij Jülich, Xanten en Keulen, hebben mensen meer dan achthonderd kleine altaartjes voor ze neergezet. Niet in een grote stadstempel, maar langs wegen, bij bronnen, op een donk in het moeras.

De Romeinen kwamen hier en zagen ze staan. Ze wisten niet wat ze ermee moesten, dus schreven ze er in het Latijn bij: Matres of Matronae. Moeders.

Op bijna alle stenen zie je hetzelfde beeldje. Drie vrouwen die zitten op een bank. In het midden een jonge vrouw met los haar dat op haar schouders valt. Links en rechts een oudere vrouw met een grote kap op haar hoofd, zoals getrouwde vrouwen hier vroeger droegen.

Ze hebben iets op hun schoot. Een mand met appels, peren of granaatappels. Soms een brood. Soms een klein kindje. Soms een doosje met wierook.

Wie waren de mensen die ze neerzetten? Zowel Romeinen met Romeinse namen als Bataven en Eburonen met Germaanse en Keltische namen. Het was dus geen Romeinse god die ze meenamen. Het was een godin van hier die de Romeinen hebben overgenomen.

Elke streek had zijn eigen drie, met een eigen achternaam. De ene heette de Austriahenae, de andere de Vacallinehae, de andere de Gavadiae. Het waren buurtmoeders. Je bad tot de drie van jouw eigen dal, jouw eigen beek.

Waarvoor? Voor wat elke moeder doet. Voor een goede geboorte, voor genoeg melk, voor graan dat groeit, voor kinderen die blijven leven. Ze gaven overvloed. Ze lieten dingen groeien.

En dan verandert er iets op de stenen.

Na een paar generaties krijgen dezelfde drie vrouwen andere spullen in hun handen. Geen fruitmand meer. Maar een spintol, een spinrok en een boekrol of een schaar.

Een spintol is om draad te spinnen. Een spinrok is om die draad op te houden. Een boekrol of schaar is om hem af te meten en af te knippen.

Van moeders die laten groeien worden ze vrouwen die het lot bepalen. Wie de draad spint, bepaalt hoe lang je leven wordt. De ene begint, de andere meet, de derde knipt af.

De Romeinen herkenden dat meteen. Zij hadden zelf drie godinnen die precies dat deden: de Parcae, de schikgodinnen. Op een paar stenen staat er letterlijk bij dat de Matres de Parcae zijn. Hetzelfde idee, andere taal.

En het stopt niet bij de Romeinen. Toen het christendom kwam, mochten de stenen niet meer. Maar de drie bleven. In Zepperen en Heppeneert, vlak over de grens in Belgisch Limburg, staan nu drie heilige gezusters naast elkaar in de kerk. Drie meisjes met een kroontje. Mensen gaan er nog steeds naartoe voor vruchtbaarheid. Het zijn dezelfde drie, alleen met een christelijke jas aan.

2. Dezelfde drie in het noorden - de Nornen en het web van Wyrd

In het noorden, bij de Vikingen, heten ze de Nornen. Ze wonen onder de grote wereldboom Yggdrasil. Die boom houdt de hele wereld bij elkaar. Bij de wortels is een bron. En bij die bron zitten drie vrouwen. Spinster, Wever en Naaister.

Ze heten Urd, Verdandi en Skuld.

Urd betekent: wat geworden is. Wat al gebeurd is. Zij is de oudste. Zij kijkt naar het verleden. Verdandi betekent: wat aan het worden is. Zij kijkt naar wat nu gebeurt. Zij is het heden. Skuld betekent: wat moet gebeuren. Wat je nog te wachten staat. Zij is de toekomst.

Ze spinnen geen wol, maar ze weven het lot. Ze bepalen hoe lang een mens leeft, of een koning wint of verliest.

En hier komt dat kleine stukje dat alles vastknoopt: ze zitten niet los. Ze zitten aan het **Web van Wyrd**.

Wyrd is een oud woord. Het betekende twee dingen tegelijk: lot, en web. Het web waar alles aan vast hangt. Alle levens zijn draden in dat web. De drie Nornen zitten aan dat web en trekken aan de draden.

Dat woord Wyrd is later in het Engels Weird geworden. De drie Nornen werden de Weird Sisters, de drie zussen uit Macbeth die het lot uitspreken. Weird betekende toen nog geen raar, maar lot. Het waren de zussen van het web.

En Weird klinkt precies als **Wieërt**, zoals wij Weert in het Limburgs zeggen. Als je in Engeland zegt I am from Wieërt, hoort hij I am weird. Maar zegt dus eigenlijk: Ik kom van het eiland waar het web hangt. En dat klopt ook nog.

3. Dezelfde drie op Avalon

In de verhalen van koning Arthur wonen ze op een eiland in de mist. Dat eiland heet Avalon.
Daar wonen negen vrouwen die kunnen genezen. Negen is drie keer drie.

Hun koningin heet Morgen. Later wordt ze Morgana of Morgan le Fay. Morgen is een genezeres, ze kan vliegen en van gedaante veranderen.

Waar komt Morgen vandaan? Uit onderzoek blijkt dat ze teruggaat op Modron, en Modron komt van Matrona. En Matrona is het enkelvoud van Matronae. De grote Moeder.

Dus de koningin van de negen op het eiland Avalon is de grote versie van de drie moeders van Limburg.

4. Waarom altijd een eiland?

Avalon is een eiland. Weert is ook een eiland.

Vroeger was de Peel één groot moeras. Veen, water, onbegaanbaar. Overal nat, behalve op één plek. Daar was een hoge zandrug, droog, veilig. Daar kon je wonen, daar kon je je vee houden, daar kon je je kinderen grootbrengen.

Zo'n plek had een bepaalde waarde. Een stuk land dat bewaard blijft tussen water. Een stuk land dat zelf, door de goden beschikt, het water weert.

Op zo'n plek ga je vanzelf drie vrouwen neerzetten die waken. Vrouwen die je plek bewaken. Die ervoor zorgen dat het droog blijft, dat het graan groeit, dat je kinderen blijven leven.

Een eiland heeft bewakers nodig. En die bewakers zijn altijd drie. Omdat een mensenleven drie is.

Daarom past het verhaal zo goed hier. Niet omdat iemand het hier verzonnen heeft, maar omdat de plek erom vraagt.

5. Wat blijft er over?

Vandaag staan die stenen in musea. In Bonn, Keulen, Maastricht, Heerlen. Je ziet drie vrouwen die een beetje afgesleten zijn.

Maar het idee is niet weg.

Als iemand zegt: het is me gegund, of: het staat in de sterren, of: het moest zo zijn, dan praat hij over hen. Over de drie die aan het web trekken.

Het zijn geen enge heksen. Het zijn de drie die er altijd zijn geweest. De jonge die begint, de middelste die draagt, de oude die loslaat.

De drie moeders van Limburg, de drie Nornen aan het web van Wyrd, de drie Weird Sisters, de negen zusters van Avalon.

En hun eiland in het moeras. Wieërt.